

การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช

อัครวัฒน์ รัตติ^{1*} ชมนาด กิจจันทร์¹ พระเมธีวัชบัณฑิต (हररषा ठडुडहलसु)²

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

²หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*ผู้นิพนธ์หลัก E-mail: dodge73111@gmail.com

รับบทความ: 8 พฤศจิกายน 2567

แก้ไขเสร็จ: 24 มกราคม 2568

ตอบรับบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช (2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท และ (3) เพื่อประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท มีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช จำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ (1) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย และ (2) เครื่องมือที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย มีสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และค่า t-test แบบ Dependent sample

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.26) (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 31.00, S.D. = 4.56) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 17.60, S.D. = 5.31) และ (3) ผลการประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.11)

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนา, อิทธิบาท, นาฏศิลป์, การศึกษา

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITY SETS FOR CREATIVE DANCE SUBJECT BY USING THE DHAMMA IDDHIPADA PROCESS FOR STUDENTS IN DRAMA EDUCATION PROGRAM AT NAKHON SI THAMMARAT COLLEGE OF DRAMATIC ARTS

Akrawat Ratti^{1*} Chommanad Kijkhun¹ Phra Madhivajrapundit (Hansa Dhammahaso)²

¹ Master of Education in Dance Education Chandrakasem Rajabhat University ² Doctor of Philosophy Program in Peace Studies Mahachulalongkorntajavidyalaya University

Received: November 8, 2024

Revised: January 24, 2025

Accepted: February 3, 2025

*Corresponding Author E-mail: dodge73111@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to: (1) to develop a series of learning activity sets for creation of dance subject by using the Dhamma Iddhipada process to teach students in Drama Education program at Nakhon Si Thammarat College of Dramatic Arts; (2) to examine learning achievement of students in Drama Education program at Nakhon Si Thammarat College of Dramatic Art after the implementation of learning activity sets for creation of dance subject by using the Dhamma Iddhipada process; and (3) to evaluate quality of dance creation products of student participants after the implementation of learning activity sets for creation of dance subject by using the Dhamma Iddhipada process. This mixed-method quasi-experimental research was conducted with both quantitative and qualitative data collection and analysis under the design of one-group pretest-posttest which comprised of 25 third year students majoring in Bachelor of Dance Education at Nakhon Si Thammarat College of Dramatic Art. Instruments were employed to both provide treatment to the participants and collect the research data. Data derived were analysed using mean, standard deviation, item difficulty, item discrimination index, reliability, and paired sample t-test.

The results reveal that (1) the development of a series of learning activity sets for creation of dance subject by using the Dhamma Iddhipada process has been found to be of very good quality with $\bar{X} = 4.56$ (S.D. = 0.26). (2) Regarding student participants' learning achievement, significant progress has been found with statistical significance of .01, with post implementation average of $\bar{X} = 31.00$ (S.D. = 4.56) which was higher than the pre implementation ($\bar{X} = 17.60$, S.D. = 5.31). Furthermore, (3) the quality of student participants' dance creation products have been evaluated to be at very good level with $\bar{X} = 3.77$ (S.D. = 0.11).

Keywords : Buddhism, Iddhipada, Dance, Education

ความสำคัญและปัญหา

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีอัตลักษณ์ทางคำสอนที่โดดเด่นอย่างยิ่ง ด้วยหลักการของศาสนาตั้งอยู่บนหลักของเหตุและผล มองสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและมีความเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย โดยสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือผลจากในอดีต และสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะเป็นเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตต่อไป กล่าวคือทุกสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนมีที่มาที่ไปและเป็นเหตุปัจจัยที่โยงใยถึงกันทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่มีลักษณะคำสอนที่ใกล้เคียงกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ จึงมีคำกล่าวถึงพระพุทธศาสนาว่าเป็น “ศาสนาแห่งปัญญา” (สุพลโกธรรวสุ, 2552) แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนให้มีความเจริญก้าวหน้า ผ่านการเรียนรู้ พุทธศาสนาจึงชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบทางการศึกษาและการปฏิบัติ เพื่อเป็นหลักและแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนไปสู่จุดมุ่งหมาย ซึ่งหลักธรรมหนึ่งที่ได้รับการยกย่องให้เป็น “หลักธรรมสู่ความสำเร็จ” คือหลักธรรม “อิทธิบาท” หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง หนทางแห่งความสำเร็จ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความมีใจจดจ่อ/ความคิด) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง/การทดลอง) หรือแปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตผูกใจแป้นปัญญาสอบสวน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2565) หลักธรรมอิทธิบาทจึงเป็นรูปแบบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของพระพุทธศาสนาที่มีลำดับขั้นตอนอันสอดคล้องกับหลักการของกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคปัจจุบันที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นบันไดแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) กระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้ โดยไม่ใช่แค่การรับข้อมูลจากครูหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ อย่างเดียว แต่รวมถึงการคิดวิเคราะห์ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Bonwell & Eison, 1991) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นมาเองจากประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยอิงจากการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่ในใจของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีความหมายและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ผ่านการเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนไม่ใช่แค่ผู้รับข้อมูลแต่เป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์ ช่วยส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม การสนทนา การทำงานกลุ่ม และการสื่อสารกับผู้อื่นมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ตลอดจนเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้และความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดการบูรณาการทางปัญญา ซึ่งการสร้างสรรคทางปัญญาช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Schunk, 2020) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้อิสระต่อความคิดของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานเพื่อนำเสนอมุมมองหรือทัศนคติของตน ผ่านแนวคิดและทฤษฎีอย่างมีลำดับขั้นตอนตามบริบทของรายวิชานั้น ๆ จัดได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ

หลักธรรมอิทธิบาทมีกระบวนการเรียนรู้สู่ความสำเร็จที่เป็นลำดับขั้นตอน ทั้งยังสามารถตอบโจทย์เกี่ยวกับการเป็นกระบวนการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้เป็นอย่างดีเพราะ ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในจุดหมายของสิ่งที่ทำ คือการกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา แสดงให้เห็นถึงความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered learning) โดยอาศัยความสนใจของผู้เรียนเป็นฐานสำคัญ วิริยะ หมายถึง ความเพียร คือการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ต้องอาศัยความเพียรหรือความพยายามที่จะค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการทำงาน จิตตะ หมายถึง ความมีใจจดจ่อหรือการใช้ความคิด คือการวิเคราะห์ข้อมูลในการพิจารณาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้มา รวมถึงการวางแผนการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และวิมังสา หมายถึง การสอบสวน ไตร่ตรอง ทดลอง คือการทดลอง และการสรุปผลการทดลอง เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามวิถีของหลักธรรมอิทธิบาท เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานผ่านการลองผิด ลองถูก เรียนรู้การทำงาน เห็นได้ว่าหลักธรรมอิทธิบาทเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ลำดับขั้นตอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหในการจัดการความรู้ที่หลากหลายให้เป็นระเบียบตามลำดับการเรียนรู้ของผู้เรียน และกิจกรรมตามหลักธรรมอิทธิบาทจะช่วยสร้างประสบการณ์ตรงที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกับการทำงาน

วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช เป็นสถาบันอุดมศึกษาภายใต้การบริหารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพด้านดนตรี และนาฏศิลป์ โดยอัตลักษณ์ของบัณฑิตให้เป็นผู้นำในการสืบสาน สร้างสรรค์งานศิลป์ สนับสนุนส่งเสริมให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชา และสามารถบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้อง (วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช, 2562) ดังนั้นในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา

จึงจัดให้มีการเรียนรายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ซึ่งในรายวิชาดังกล่าวมักพบปัญหาด้านการฝึกปฏิบัติการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ด้วยผู้เรียนขาดประสบการณ์ในออกแบบและสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ทั้งโอกาสที่จะต้องเป็นผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของผู้เรียนมีน้อย และผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเสพงานสร้างสรรค์ที่หลากหลายไม่เพียงพอส่งผลให้ผู้เรียนขาดการคิด เชิงสร้างสรรค์ในการออกแบบและสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ประกอบกับนาฏศิลป์มักเป็นการเรียนที่มีมิติความสัมพันธ์กับจารีตประเพณีที่สืบทอดกันมา องค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจึงเป็นการสืบทอดความรู้จากครูรุ่นและมียุทธวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ไม่หลากหลายมากนัก ดังที่ชไมพร จันทรวินัย (2564) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์มักจะยึดระเบียบแบบแผนตามจารีตประเพณี ซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนไม่ได้แลกเปลี่ยนความคิดของตัวผู้เรียนกับเพื่อนในชั้นเรียน ดังนั้นวิธีการที่จะสามารถจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ให้มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนต้องแสวงหาวิธีและกระบวนการจัดการเรียนรู้อันมีลำดับขั้นตอน และเป็นระบบอันจะสามารถส่งผลต่อการเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้ผู้เรียน ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้กระบวนการทำงาน สิ่งสำคัญที่ขาดเสียไม่ได้ คือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่จะต้องสอดแทรกกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้อยู่ภายใต้บริบทของการเรียนการสอนอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน โดยแต่ละกระบวนการต้องสามารถส่งผลต่อกันอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและเป็นเหตุปัจจัยโยงใยถึงกัน หากแต่กระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นในแต่ละขั้นไม่เป็นเหตุเป็นผลหรือไม่ส่งผลต่อกันนั้น กระบวนการเรียนรู้อาจเกิดการขาดตอน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของลำดับความคิดและพัฒนาการทางความรู้ของผู้เรียนได้ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีลำดับขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถสร้างลำดับความรู้ให้ผู้เรียนผ่านขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบจากความหมายและความสำคัญของปัญหาข้างต้น หลักธรรมอริยบทมักปรากฏในงานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาและการพัฒนาผู้เรียนกับรายวิชาต่าง ๆ แต่ยังไม่มียุทธวิธีจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จากหลักธรรมอริยบทสำหรับการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า การใช้หลักธรรมอริยบท มีกระบวนการในการเรียนรู้ที่เป็นลำดับขั้นตอน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการสร้างมิติใหม่ทางพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการศึกษาและการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ศึกษาต่อไป

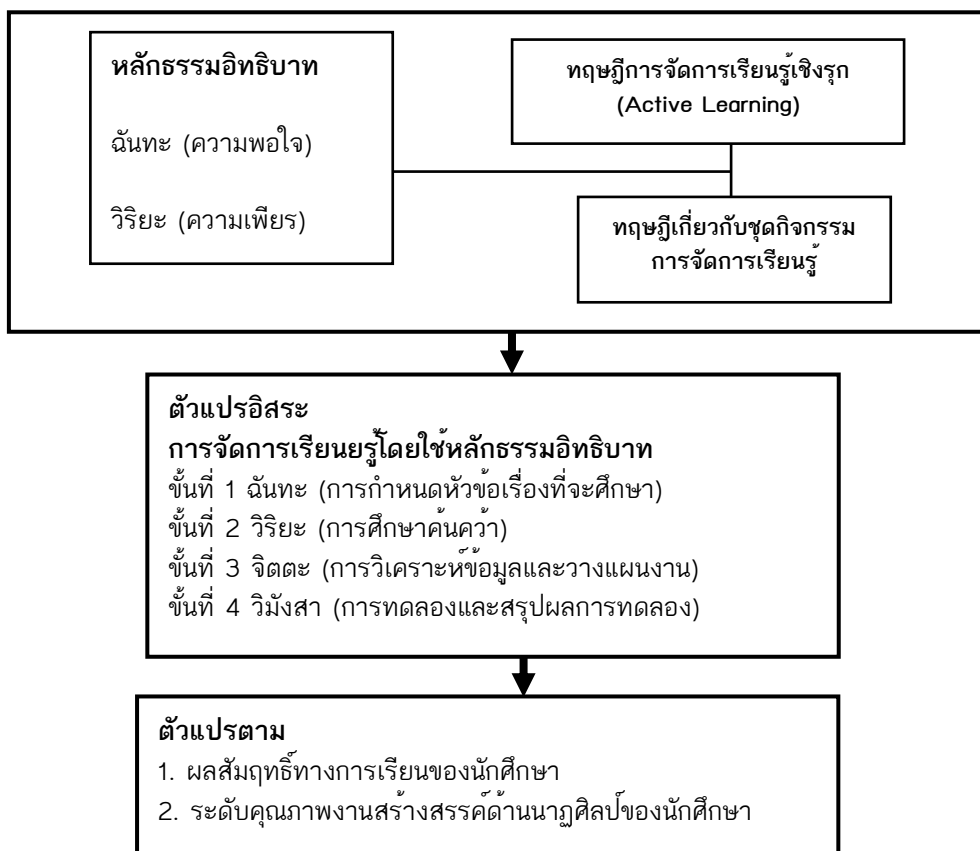
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบท
3. เพื่อประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบท

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบทมีระดับคุณภาพชุดกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบท สูงกว่าก่อนเรียน
3. ระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษายู่ในเกณฑ์ระดับดี ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.51

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 95 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ que ศึกษาในสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา ซึ่งผ่านการเรียนรายวิชานาฏศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance) 2 (1-2-3) และกำลังเรียนรายวิชาการสร้างผลงานนาฏศิลป์ (Creation of Dance) จำนวน 25 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระได้แก่ ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างผลงานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ของนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัย โดยรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภทด้วยกัน

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย

1.1 แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในการวิจัย

1.2 แบบประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

1.3 แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

1.4 แบบประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ของนักศึกษา สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์

2. เครื่องมือที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ มีค่าเฉลี่ยคุณภาพชุดกิจกรรมมีระดับคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช ที่ผ่านการตรวจสอบค่าความยากง่าย (p อยู่ระหว่าง 0.28 – 0.76) ค่าอำนาจจำแนก (r อยู่ที่ 0.21 - 0.67) ค่าความเชื่อมั่น (สูตร KR_{20} ได้ค่า = 0.94) และมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.93

2.4 แบบประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ที่ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งระยะการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะด้วยกัน

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 (ใช้เครื่องมือในการวิจัยประเภทที่ 1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย) ผู้วิจัยจัดทำเอกสารโครงการวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช และจัดทำเอกสารประกอบการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นของประชากรและกลุ่มตัวอย่างสภาพบริบทการจัดการเรียนการสอนรายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ตลอดจนจัดทำเอกสารประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา ซึ่งผ่านการเรียนรายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ มาก่อนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าความยากง่าย (บ่งบอกถึงโอกาสที่กลุ่มตัวอย่างจะตอบข้อนั้นได้ถูก) ค่าอำนาจจำแนก (แยกปริมาณคุณลักษณะที่ต้องการวัดที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล กล่าวคือคนเก่งทำได้ คนอ่อนทำผิด) และค่าความเชื่อมั่น (ความมั่นคงของเครื่องมือ) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการหาค่าระดับคุณภาพของชุดกิจกรรม, ค่าความเที่ยงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ และค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณภาพงานสร้างสรรค์ (IOC)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 2 (ใช้เครื่องมือในการวิจัยประเภทที่ 2 เครื่องมือที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์สถานศึกษาในการดำเนินการวิจัย จากนั้นจึงประชุมกลุ่มกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออธิบายลักษณะการวิจัยและขอความร่วมมือในการ

เข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งได้รับการยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยผ่านใบยินยอมจากความเข้าใจอย่างเต็มที่ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยใช้ รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยโดยละเอียด และนำเครื่องมือที่ผ่านการพัฒนามาโดยสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือได้แก่การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อหาค่า T-test และนัยสำคัญทางสถิติ ตลอดจนหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ประเมินคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ของนักศึกษา จากนั้นจึงสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา

หลักธรรมอริยบทมีลักษณะที่โดดเด่นคือองค์ประกอบของหลักธรรมสามารถเป็นกระบวนการที่สามารถส่งผลต่อกันอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดังนั้นการมีอยู่ขององค์ประกอบทั้ง 4 เป็นองค์ประกอบที่สมบูรณ์ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ปฏิบัติและสามารถสร้างลำดับความรู้ให้ผู้ปฏิบัติผ่านขั้นตอนอย่างเป็นระเบียบ สามารถตอบโจทย์ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้เป็นอย่างดี การจัดการเรียนรู้ตามวิถีหลักธรรมอริยบทเมื่อนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นลำดับขั้นตอน ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ผ่านองค์ประกอบทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ และ 4) วิมังสา มีรายละเอียดของกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ฉันทะ เป็นขั้นการกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา สร้างความสนใจใคร่รู้ ของผู้เรียน เพราะความสนใจของผู้เรียนเป็นปราการด่านแรกที่คุณสอนจะต้องสร้างแรงบันดาลใจหรือสร้างสถานการณ์ความจำเป็น ที่จะเป็แรงผลักดันให้ผู้เรียนมีความต้องการในการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ กล่าวคือการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจหรือพอใจในการเรียนรู้ตามความต้องการของตน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง 4 ชั่วโมง

ขั้นที่ 2 วิริยะ เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ด้วยกระบวนการสืบค้นต่าง ๆ เพื่อหาข้อเท็จจริงและค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการทำงาน ซึ่งบทบาทของผู้เรียนจะไม่เพียงแต่เป็นผู้รับสารหรือรอรับความรู้จากครูผู้สอนเท่านั้น แต่ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยส่วนหนึ่ง และจะต้องมีความพยายามขวนขวายให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง เพื่อนำมารับรองหลักการและเหตุผลของการทำงานของตน โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 2 จำนวน 2 ครั้ง 8 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 จิตตะ คือการวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนงาน เป็นกระบวนการทางปัญญาในการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ โดยอาศัยความจำและความเข้าใจเป็นฐาน เพื่อแยกแยะหรือจัดหมวดหมู่ประเด็นต่าง ๆ ดังนั้นการคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะสำคัญในการจัดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลอย่างมีเหตุผลในการนำมาตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 3 จำนวน 2 ครั้ง 8 ชั่วโมง

ขั้นที่ 4 วิมังสา คือการทดลองและสรุปผลการทดลอง เป็นกระบวนการที่สร้างประสบการณ์ตรงที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานผ่านการลงมือปฏิบัติ ลองผิด ลองถูก เรียนรู้ การทำงาน เพื่อสร้างผลงานตามแนวความคิดของตนเองและเพื่อตอบโจทย์ต่อวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ตั้งแต่นั้น จากนั้นจึงสรุปผลการทดลองหรือผลการทำงานพร้อมนำเสนอผลงานของตน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 4 จำนวน 3 ครั้ง 12 ชั่วโมง

ในการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จากหลักธรรมอริยบท รายวิชานาฏศิลป์ เรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ ทั้ง 4 ชั้น รวมระยะเวลา 32 ชั่วโมง 8 สัปดาห์

โดยชุดกิจกรรมเป็นแบบผสมผสานระหว่างชุดกิจกรรมประกอบการบรรยายกับชุดกิจกรรมแบบกลุ่ม โดยผู้สอนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมหลักและเป็นผู้บรรยายองค์ความรู้ในช่วงต้นกิจกรรม จากนั้นจึงแบ่งกลุ่มผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กันในห้องเรียน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการกิจกรรมที่หลากหลาย ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันทำงาน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้น ซึ่งจะสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนให้กับผู้เรียน

ลักษณะชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวหลักธรรมอริยบท มีลักษณะที่เป็นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน โดยบริบทของผู้เรียนจะไม่เพียงแต่รับข้อมูลหรือความรู้จากผู้สอน แต่ความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับเกิดจากการเรียนรู้ในห้องเรียนเรียนด้วยส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำองค์ความรู้ทั้งหมดมาบูรณาการในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงาน

ซึ่งมีผู้สอนเป็นผู้คอยแนะนำและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ผู้สอนนั้นจึงต้องคอยเอาใจใส่ด้วยการติดตามผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนการประเมินกระบวนการทำงาน องค์ความรู้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การวิเคราะห์ผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในการวิจัย พบว่าหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบปัญหาการจัดการเรียนรู้อย่างไร การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ด้านการฝึกปฏิบัติการสร้างผลงานนาฏศิลป์ ด้วยผู้เรียนขาดประสบการณ์ในออกแบบและสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ทั้งโอกาสที่จะต้องเป็นผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของผู้เรียนมีน้อย และผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเสฟงานสร้างสรรค์ที่หลากหลายไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดการคิด เจินสร้างสรรค์ในการออกแบบและสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

ผู้วิจัยจึงคัดเลือกประชากร และกลุ่มตัวอย่าง การได้มาของกลุ่มประชากร จำนวน 95 คน คัดเลือกจากนักศึกษา ระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากทั้งหมด 4 ชั้นปี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ศึกษาในสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา ซึ่งผ่านการเรียนรายวิชานาฏศิลป์ร่วมสมัย และกำลังเรียนรายวิชาการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ดังนั้นจึงได้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 25 คนเป็นกลุ่มตัวอย่าง สาเหตุที่ต้องใช้วิธีการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างเพราะ การเรียนรายวิชาการ สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ จะต้องมีความรู้พื้นฐานในแนวคิด ทฤษฎี การสร้างสรรค์ออกแบบงานนาฏศิลป์ ซึ่งจะปรากฏการเรียนรู้ความรู้พื้นฐานนี้ในรายวิชานาฏศิลป์ร่วมสมัย และรายวิชาดังกล่าวมีอยู่เฉพาะในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาจึงต้องใช้นักศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับการอนุมัติโครงการวิจัยจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยผู้วิจัยได้รับการยินยอมและสนับสนุนจากผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ใช้บุคลากร และสถานที่ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ รวมทั้งได้รับการยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยผ่านใบยินยอมจากความเข้าใจองแท้ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยโดยละเอียด

สรุปผลการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างไร การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช สามารถวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างไร การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอริยบท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ค่าเฉลี่ยการประเมินคำชี้แจงในชุดกิจกรรม	4.33	0.33	เหมาะสมอยู่ในระดับดี
2. ค่าเฉลี่ยการประเมินคู่มือการใช้ชุดกิจกรรม	4.77	0.20	เหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก
3. ค่าเฉลี่ยการประเมินจุดประสงค์ในการเรียนรู้	4.33	0.00	เหมาะสมอยู่ในระดับดี
4. ค่าเฉลี่ยการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้	5.00	0.43	เหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก
5. ค่าเฉลี่ยการประเมินขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักธรรมอริยบท	4.33	0.00	เหมาะสมอยู่ในระดับดี
6. ค่าเฉลี่ยการประเมินเนื้อหาในการเรียน	4.33	0.00	เหมาะสมอยู่ในระดับดี
7. ค่าเฉลี่ยการประเมินสื่อและอุปกรณ์	4.33	0.00	เหมาะสมอยู่ในระดับดี
8. ค่าเฉลี่ยการประเมินของการประเมินผลการใช้ชุดกิจกรรม	4.44	0.19	เหมาะสมอยู่ในระดับดี
ค่าเฉลี่ยคุณภาพชุดกิจกรรม	4.56	0.26	เหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณารายด้านมีระดับคุณภาพ ดังนี้ 1) ด้านการนำเสนอรูปแบบการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.16) 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกระบวนการทำรำมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.32) 3) ด้านการใช้เวทีและพื้นที่ในการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.39) 4) ด้านสุนทรียภาพในการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.26) 5) ด้านเครื่องแต่งกายมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.32) 6) เพลงประกอบการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.35) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สามารถวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	25	40	17.60	5.31	9.571	.000
หลังเรียน	25	40	31.00	4.56		

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท มีผลสัมฤทธิ์หลังจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 31.00$, S.D. = 4.56) สูงวก่อนจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 17.60$, S.D. = 5.31) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ตอนที่ 3 ผลการประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สามารถวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท

ประเด็นการประเมินระดับคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนด้านการนำเสนอรูปแบบการแสดง	3.80	0.16	ดีมาก
2. ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกระบวนการทำรำ	3.59	0.32	ดีมาก
3. ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนการใช้เวทีและพื้นที่ในการแสดง	3.62	0.39	ดีมาก
4. ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนสุนทรียภาพในการแสดง	3.78	0.26	ดีมาก
5. ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนเครื่องแต่งกาย	3.79	0.32	ดีมาก
6. ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนเพลงประกอบการแสดง	3.75	0.35	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์	3.77	0.11	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งาน

นาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท มีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.11) แยกผลการประเมินตามประเด็นรายชื่อ ดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนด้านการนำเสนอรูปแบบการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.16) 2) ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกระบวนการทำรำมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.32) 3) ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนการใช้เวทีและพื้นที่ในการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.39) 4) ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนสุนทรียภาพในการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.26) 5) ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนเครื่องแต่งกายมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.32) 6) ค่าเฉลี่ยรวมผลคะแนนเพลงประกอบการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.35)

สรุปได้ว่า

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลการประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา โดยมีค่าเฉลี่ยคุณภาพชุดกิจกรรมมีระดับคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.26) โดยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ใช้หลักธรรมอิทธิบาทในพุทธศาสนาเป็นกระบวนการ ในการจัดการเรียนรู้ ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างผลงานตามกระบวนการวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัยเชิงวิชาการในรูปแบบการแสดง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้น ได้แก่ 1) ฉันทะ (การกำหนดหัวข้อเรื่องที่ศึกษา) 2) วิริยะ (การศึกษาค้นคว้า) 3) จิตตะ (การวิเคราะห์ข้อมูล) และ 4) วิมังสา (การไตร่ตรอง/ทบทวน) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับ ซึ่งจะสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของพงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้มีอิทธิบาทจะสมบูรณ์ก็เพราะสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกที่ทำให้ผู้เรียนมีแรงกระตุ้นที่จะเรียนรู้ มีสิ่งกระตุ้นที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ แรงจูงใจที่อยากจะเรียน ภาษาทางพระพุทธศาสนาว่า ฉันทะ ความพอใจหรือความต้องการ มีความสัมพันธ์กับความเพียรพยายาม (วิริยะ) สนใจในการเรียนรู้โดยมิเห็นแก่ความยากลำบาก คือ ตั้งใจเรียนรู้ (จิตตะ) และการหาวิธีการหรือการพิจารณา (วิมังสา) สิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการเรียน ทำให้ตนเองประสบความสำเร็จการศึกษา โดยแต่ละกระบวนการของหลักธรรมอิทธิบาทส่งผลต่อกันอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

นอกจากการนำหลักธรรมอิทธิบาทมาปรับใช้เป็นกระบวนการของการจัดการเรียนรู้แล้ว หลักธรรมอิทธิบาทยังเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้เป็นกระบวนการในการวิจัยได้เช่นกัน โดยการประยุกต์แต่ละองค์ประกอบของหลักธรรมกับขั้นตอนสำคัญของการวิจัย เพื่อให้การวิจัยมีกระบวนการชัดเจนและเป็นระเบียบอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการวิจัยตามแนวทางหลักธรรมอิทธิบาทหรือ “อิทธิบาทวิจัย (APTI Process)” มีกระบวนการในการดำเนินการ 4 ขั้น ด้วยกัน ได้แก่ 1. ฉันทะ (Aspiration) 2. วิริยะ (Perseverance) 3. จิตตะ (Thoughtfulness) และ 4. วิมังสา (Investigation) ซึ่งอิทธิบาทวิจัยมีรายละเอียดของกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ฉันทะ (Aspiration) คือ ขั้นการกำหนดหัวข้อเรื่องวิจัย การวิจัยที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากความสนใจที่แท้จริงของนักวิจัยต่อประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นความปรารถนาหรือความต้องการในการเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ ซึ่งเปรียบได้กับ “ฉันทะ” ที่เป็นแรงจูงใจให้นักวิจัยมีความมุ่งมั่นในการหาคำตอบหรือพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ

ฉันทะ จึงเป็นกระบวนการวิจัยแรก ที่ผู้วิจัยต้องศึกษาที่มาและความสำคัญในงานวิจัย ตลอดจนการกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตและกรอบแนวคิดของงานวิจัยนั้น ซึ่งจะปรากฏในบทที่ 1 บทนำ ในงานวิจัย ดังนั้นการเลือกหัวข้อวิจัยจากความสนใจและความต้องการแก้ไขปัญหาจึงมีความสำคัญที่จะกำหนดทิศทางและความสมบูรณ์งานวิจัยนั้นว่า จะเหมาะสมต่อการวิจัยเพียงใดและจะเป็นไปในทิศทางใด

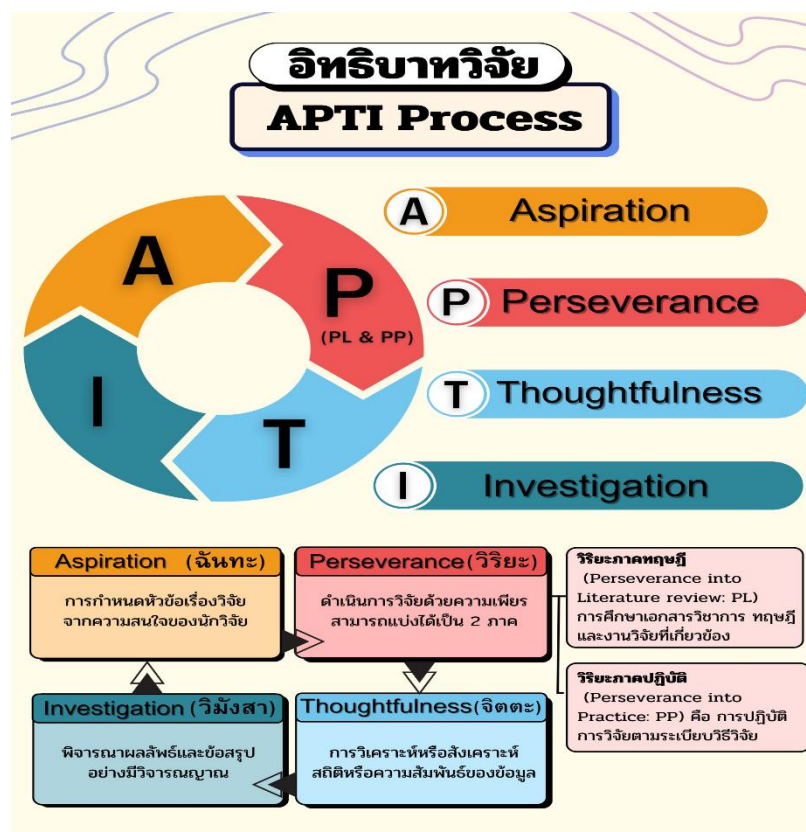
ขั้นที่ 2 วิริยะ (Perseverance) คือ ขั้นการทบทวนวรรณกรรม ระเบียบวิธีวิจัย และปฏิบัติการวิจัย ความพากเพียรเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยนักวิจัยต้องใช้ความพยายามในการศึกษาค้นคว้า จัดการ และวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการวางแผนงานและการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่เป็นระบบด้วยความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย เปรียบได้กับ "วิริยะ" ที่เป็นการทำงานอย่างสม่ำเสมอและมีความมุ่งมั่นต่อการทำงาน ซึ่งในขั้นที่ 2 วิริยะสามารถแบ่งได้เป็น 2 ภาค คือ วิริยะภาคทฤษฎี และวิริยะภาคปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

วิริยะภาคทฤษฎี (Perseverance into Literature review: PL) คือ การศึกษาเชิงทฤษฎี โดยการรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ ตำรา งานวิจัย ในทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่วิจัย ซึ่งการศึกษาเชิงทฤษฎีนี้จะปรากฏอยู่ในส่วนของบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย

วิริยะภาคปฏิบัติ (Perseverance into Practice: PP) คือ การปฏิบัติการวิจัยด้วยความพากเพียรอย่างสม่ำเสมอ และมุ่งมั่นในการทำวิจัยให้สำเร็จคล่องตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ ซึ่งมักปรากฏในบทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัยในงานวิจัย เมื่อออกแบบและวางแผนปฏิบัติการแล้ว นักวิจัยจึงลงปฏิบัติการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยของรูปแบบงานวิจัยนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 จิตตะ (Thoughtfulness) คือ ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและพิจารณาข้อมูล โดยนักวิจัยต้องตรวจสอบและพิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบ มีเป้าหมายในการนำเสนอและตีความข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ (Analysis) ในการตรวจสอบหรือแยกแยะข้อมูล ปัญหา หรือองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลักษณะหรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านั้น ซึ่งเปรียบได้กับ "จิตตะ" ที่นักวิจัยมีความมุ่งมั่นต่อการทำงานที่ต้องการความแม่นยำและความละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐาน หรือกระบวนการทางปัญญาของนักวิจัยที่จะวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ซึ่งมักปรากฏในบทที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัย จิตตะในการวิจัยช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจข้อมูลอย่างลึกซึ้งและตัดสินใจใช้ผลลัพธ์ของการวิจัย

ขั้นที่ 4 วิมังสา (Investigation) คือ ขั้นการทบทวนผลการวิจัยอย่างละเอียดเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้อง (Conclusion) ตรงกับข้อมูลที่ได้อา เป็นสิ่งสำคัญในการวิจัย ซึ่งเปรียบได้กับ "วิมังสา" ที่นักวิจัยต้องไตร่ตรองพิจารณาโดยแยกแยะ และประเมินผลจากการศึกษาว่าการวิจัยของผู้วิจัยตอบโจทย์วัตถุประสงค์การวิจัยหรือไม่ สามารถตอบคำถามวิจัยได้หรือไม่ และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยหรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลลัพธ์ก่อนเผยแพร่ ซึ่งมักปรากฏในบทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ตลอดจนข้อค้นพบต่าง ๆ และการเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานวิจัยนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปและการวิจัยเรื่องเดียวกันในบริบทอื่น ๆ

ภาพที่ 2 อิทธิบาทวิจัย (APTI Process)

อิทธิบาทวิจัย หรือ APTI Process เป็นกระบวนการทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการวิจัย อาจเรียกได้ว่าเป็น “กระบวนการวิจัยเชิงพุทธศาสนา” ที่จะทำให้นักวิจัยทำงานอย่างเป็นระบบ ผ่านลำดับขั้นทั้ง 4 ขั้น คือ 1. ฉันทะ (Aspiration) 2. วิริยะ (Perseverance) 3. จิตตะ (Thoughtfulness) และ 4. วิมังสา (Investigation) ทั้งนี้อิทธิบาทวิจัยที่ผู้วิจัยนำเสนอสอดคล้องกับบทที่ 1 – 5 ในการวิจัย โดยในการนำกระบวนการอิทธิบาทวิจัยไปใช้ นักวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนหัวข้อหรือเพิ่มบทในงานวิจัยได้ตามบริบทของงานวิจัยชนิดนั้น ๆ รูปแบบดังกล่าวเป็นเพียงการวางแนวทางและเค้าโครงไว้เท่านั้น นักวิจัยสามารถนำอิทธิบาทวิจัยไปปรับใช้ให้เหมาะสมตอบบริบทงานวิจัยของตน สามารถช่วยเพิ่มคุณภาพของงานวิจัยและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุเมธี สิริปัญญา (โสจันทร์) (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนพิพิศุดคุณานุสรณ์ ที่พบว่าหลักธรรมอิทธิบาทเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนการมีใจรักในสิ่งที่ทำ ใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำจึงจะเกิดผลจริงตามควร ความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้นเรื่องนั้น ๆ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมอิทธิบาท สูงขึ้น โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียน ($\bar{X}$ = 31.00, S.D. = 4.56) สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 17.60, S.D. = 5.31) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุเมธี สิริปัญญา (โสจันทร์) (2561) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนประสิทธิภาพเนื่องจากมีแรงจูงใจ 2) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูง ($\bar{X}$ = 22.41, S.D. = 1.56) กว่าก่อนจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 15.65, S.D. = 2.68) ผลการวิจัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับพระชยพล อภิไชย (จะอู่) (2563) ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักอิทธิบาท 4

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ โดยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูง ($\bar{X} = 20.10$, S.D. = 3.41) กว่าก่อนจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 14.13$, S.D. = 2.77) ผลการวิจัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เห็นได้ว่าเมื่อนำหลักธรรมชาติบำบัดมาใช้เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่ในงานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อนำหลักธรรมชาติบำบัดเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มีลักษณะเป็นชุดกิจกรรม ซึ่งมีลักษณะกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชั้นเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางสถิติของงานวิจัยฉบับนี้มีถึงความน่าเชื่อถือที่สูงขึ้นที่ .01 หมายความว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการธรรมชาติบำบัดตามหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่มีลักษณะเป็นชุดกิจกรรมมีนัยยะทางสถิติที่สูงกว่าการจัดการเรียนรู้ตามวิธีของหลักธรรมชาติบำบัดโดยส่วนเดียว

3. ผลการประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมชาติบำบัด อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณาทางด้านมีระดับคุณภาพ ดังนี้ 1) ด้านการนำเสนอรูปแบบการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.16) 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกระบวนการทำรำมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.32) 3) ด้านการใช้เวทีและพื้นที่ในการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.39) 4) ด้านสุนทรียภาพในการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.26) 5) ด้านเครื่องแต่งกายมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.32) 6) เพลงประกอบการแสดงมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.35) เห็นได้ว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลงานที่ต้องอาศัยสุนทรียในการประเมินนั้น ไม่สามารถประเมินความงามซึ่งเป็นสิ่งที่ปัจเจกบุคคลเหล่านั้นรับรู้ส่วนตนได้ จึงต้องอาศัยปัจจัยข้างเคียงในการประเมินเพื่อเป็นการอนุมานความงามนั้น ดังนั้นเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของอุษา สบฤกษ์ (2545) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ไทยมีลักษณะเป็นการวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาและกระบวนการหรือเทคนิควิธี เนื่องจากการเรียนการสอนนาฏศิลป์เน้นการส่งเสริมสุนทรียภาพ และความคิดสร้างสรรค์ ควรมีแบบทดสอบสุนทรียภาพ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้เรียนทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ที่กล่าวว่า ในการกำหนดรายละเอียดลงไปว่าผลงานสร้างสรรค์อย่างใดจึงจะงดงามเป็นเรื่อง “สุดวิสัย” เพราะความงดงามทางศิลปะเป็นเรื่องของจิตใจในการยอมรับและชื่นชม ไม่ใช่ความถูกต้องอย่างคณิตศาสตร์ การประเมินคุณภาพการแสดงจึงมักกระทำได้แต่เพียงกำหนดเป็นหลักในการออกแบบองค์ประกอบงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมชาติบำบัด สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา ผู้วิจัยได้สรุปในประเด็นต่อไปนี้ คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมชาติบำบัด มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จึงควรมีการเสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมดังกล่าวเผยแพร่ให้แก่ครูและอาจารย์ที่สอนในรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์
2. ควรมีการเสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการหลักธรรมชาติบำบัด ให้แก่ครูและอาจารย์ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ครูและอาจารย์ได้นำวิธีการดังกล่าวไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาที่ตนรับผิดชอบ
3. วิธีการเก็บข้อมูลการประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรมชาติบำบัด ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินอย่างน้อย 3 คน เพื่อไม่เป็นการโน้มเอียงของผลการประเมินจากผู้สอน และเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการหลักธรรม อธิบาท ควรหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยการหา E1/E2 ซึ่งการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมจะช่วย ประเมินคุณภาพว่าอยู่ในขั้นสูงเหมาะสมแก่การจัดการเรียนรู้
2. ควรเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรมขึ้น วิมังสา หรือปฏิบัติการทดลองให้มากขึ้น เพราะช่วงเวลาดังกล่าว ผู้เรียนจะต้องเรียนและปฏิบัติการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไปด้วย ซึ่งองค์ประกอบของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ค่อนข้างมีหลากหลายองค์ประกอบ จึงมีความจำต้องให้ระยะเวลาในการสร้างงานให้มากขึ้นและมีความเหมาะสมกับการ เพื่อให้การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์เป็นไปอย่างมีคุณภาพ
3. การสร้างแบบประเมินระดับคุณภาพงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ควรแบ่งหัวข้อองค์ประกอบและรายละเอียด ย่อยในการประเมินให้มากขึ้น เพื่อให้การได้มาซึ่งคะแนนเฉลี่ยในแต่ละหัวข้อขององค์ประกอบสามารถบ่งบอกถึงคุณภาพ ของงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชไมพร จันทวิบูลย์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้: ระบายกระดาษกีนีหารโดยทักษะปฏิบัติของเดวิส (วิทยานิพนธ์ ปรียญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). พฤติกรรมกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- พระชัยพล อภิขโย (จะอู่). (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุเมธี สิริบุญโญ (โสจันทร์). (2561). การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.
- วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช. (2562). หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562). นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล ไกรสรารุณ. (2552). คู่มือ ปัญญาในพระพุทธศาสนา (พิมพ์ครั้งที่ 1). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2565). พุทธธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 32). การศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก. มูลนิธิ. สืบค้นจาก https://www.papayutto.org/th/book_detail/583.
- อุษา สบฤกษ์. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา (ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. George Washington University, School of Education and Human Development.
- Schunk, D. H. (2020). *Learning theories: An educational perspective* (8th ed.). Pearson. United States.